

نگاهی گذرا و نقدی کم‌توان: بازآفرینی شهری با نیم‌نگاهی بر پروژه‌محله‌یاری در ایران (میا)

پرویز پیران*

چکیده

در نوشته‌ی پیش رو به معرفی مفهوم بازآفرینی شهری که در ایالات متحده بدان باززنده‌سازی شهری گویند، و همچنین نقش و نشان آن در پروژه‌های می‌پردازیم که شرکت بازآفرینی شهری ایران برای بازآفرینی محله‌ای مشارکت شهروندان ساکن محله‌ها در کنار سایر دخیلان تسهیل‌گر، که همه‌ آنان را دخیلان^۱ می‌گویند، با عنوان «محله‌یاری در ایران (میا)» طراحی کرده است. بازآفرینی شهری^۲ مفهومی است که پس از فراز و فرودهای بسیار در حیطه‌ی برنامه‌ریزی شهری و تجربه‌ی برنامه‌های گوناگون با عناوین مختلف یا، به زعم نگارنده، پس از استفاده از مفاهیم پیشاهنگ دیگری همچون بازسازی شهری^۳، توسعه‌ی کامیونیتی^۴، باز توسعه یا توسعه‌ی مجدد شهری^۵ و نظایر آن‌ها انتخاب شده و به کار رفته است. با درک کاستی‌های هر مفهوم، فراگیر نشدن و محدودیت‌های مفاهیم، و تحولات شهری در واکنش به دگرگونی‌های سرمایه‌داری، فرایند جایگزین شدن مفاهیم پیشاهنگ، یکی بر جای دیگری، مطرح شده و هریک برای مدتی به کار گرفته شده‌اند تا در نهایت به پیشنهاد و به‌کارگیری

مفهوم بازآفرینی شهری منجر شده است. نکات اساسی در توجیه و به‌کارگیری این مفهوم تأکید آن بر ابعاد فیزیکی یا کالبدی و مهم‌تر از آن‌ها موضوع فضا، ابعاد اقتصادی، جنبه‌ها و مسائل و مشکلات اجتماعی و تأکید بر زیست‌بوم یا ابعاد محیط زیستی و همچنین مدیریت مشارکت‌منا و مشارکت‌محور گروه‌های هدف برنامه‌ریزی با یاری تسهیل‌گران نامداخله‌گر است.

در کنار مباحث مورد اشاره، به تجزیه و تحلیل گذرای بحثی بسیار مهم و تعیین‌کننده پرداخته‌ایم که نگارنده بیش از سی سال در هر فرصتی بر آن پای فشرده و خواستار توجه دقیق و ژرف بدان است، یعنی دیالکتیک عام و خاص. تأکید وافر مقاله بر این نکته اساسی است که گرچه بازآفرینی و تجارب مربوط به این مفهوم حال پرونق و فراگیر به طور عام، مانند هر موضوع و حیطه‌ی دیگر علمی، به بشریت تعلق دارد و همگان موظف به استفاده از آن هستند، باید توجه داشت که بهره‌گیری از هر مفهوم و موضوعی نباید به رونویسی و تقلید از یافته‌ها یا دارایی موجود آن مفهوم و حیطه (عام) یا به زبان ساده تقلید بی‌کم و کاست منتهی شود، بلکه آن مفهوم

* دکتری جامعه‌شناسی، عضو هیئت مدیره علمی آکادمی توسعه در سوئیس

parvizpiran29@yahoo.com
1- stakeholders
2- urban regeneration
3- urban renewal
4- community development
5- urban redevelopment